

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри танцювальних видів спорту та хореографії, кандидата наук з фізичного виховання та спорту **Гуменюка Сергія Володимировича**

на дисертаційну роботу Го Сяохун

на тему «Формування системи контролю морфофункціонального стану спортсменів зі спортивних танців на початковому етапі підготовки»,
що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю

017 Фізична культура і спорт

Актуальність проблеми дослідження. Сьогодні спортивні танці набули значної популярності у світі. Найбільшою міжнародною організацією, відповідальною за популяризацію та розвиток спортивних танців (танцювального спорту) є Міжнародна федерація танцювального спорту (WDSF), яка налічує 91 країну-члена організації, визнана і співпрацює з Міжнародним Олімпійським комітетом (ІОС).

Змагання зі спортивних танців на регулярній основі включаються до програми Всесвітніх Ігор.

Теоретичний аналіз наукових праць проведений Го СЯОХУН за темою дослідження показав значущість обраної теми у системі підготовки спортсменів зі спортивних танців та виявив достатню кількість публікацій, присвячених різним аспектам підготовки спортсменів у спортивних танцях.

Однак, не дивлячись на сталий дослідницький інтерес, вид спорту «спортивні танці» до останнього часу не мав науково-обґрунтованої Програми підготовки спортсменів на різних етапах багаторічного вдосконалення, що, у свою чергу, ускладнювало досягнення високих спортивних результатів на міжнародній арені.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної

роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2019-2023 рр., згідно з ініціативною темою кафедри медико-біологічних основ спорту та фізичної культури за темою «Анатомо-морфологічні, біохімічні та фізіологічні оптимізації тренувального процесу у спортсменів різних видів спорту та при заняттях фізичною культурою» й темою наукової роботи кафедри біологічних дисциплін на 2024-2025 р.р. «Медико-біологічні аспекти розвитку, вдосконалення та відновлення рухової активності» (номер державної реєстрації 0124U005086).

Роль автора, як співвиконавця, полягає у розробці системи контролю підготовленості спортсменів у складнокоординаційних видах спорту (на прикладі спортивних танців) на початковому етапі підготовки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обрана тема дослідження відповідає науковому профілю спеціальності, є актуальною та практично корисною. Автором сформульовані мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які повністю узгоджуються з темою роботи. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертаційній роботі, є обґрунтованими та відповідають тематиці дослідження.

Результати, отримані в дослідженні, дозволяють вважати поставлену мету та завдання дослідження виконаними. Достовірність отриманих даних доводиться проведенням педагогічним експериментом і достатнім обсягом результатів.

Висновки відповідають поставленим завданням, є логічними та відображають зміст і послідовність дослідження.

Достовірність і новизна отриманих наукових результатів. Коректне та адекватне використання методів дослідження дозволило забезпечити достовірність результатів, обґрунтованість наукових положень і висновків дисертаційної роботи. В роботі використано наступні методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, порівняння, узагальнення, структурний і системний підхід, дедуктивний та індуктивний метод);

бібліометричний метод; метод педагогічних спостережень; професіографічний метод; антропометричний метод; метод індексів; метод оцінки фізичного розвитку за шкалами регресії; психофізіологічне тестування, яке охоплювало: оцінку відчуття часу за тестом «тривалість індивідуальної хвилини»; психомоторні тести: швидкість простої зорово-моторної реакції (ПЗМР), реакцію вибору (РВ) на об'єкти з різними параметрами оформлення, реакцію на рухомий об'єкт (РРО), дотримання темпу (ДТ), реакцію «Go/No-Go»; дослідження координаційних можливостей проводилося шляхом оцінки здатності утримувати рівновагу в статичних положеннях із застосуванням проб: Ромберга, Бірюка, Яроцького (утримання статичного балансу при подразненні вестибулярного апарату), окремо визначався час утримання пози «ластівка»; також застосована проба «хода з заплющеними очима» для оцінки здатності утримання динамічної рівноваги; методи математичної статистики.

У дослідженні брали участь 28 спортсменок зі спортивних танців, розподілених на дві групи по 14 осіб. Перша група, середній вік ($9,32 \pm 0,31$) років, стаж тренувань ($1,46 \pm 0,28$) років; друга група, середній вік ($13,07 \pm 0,27$) років, стаж тренувань ($5,68 \pm 0,41$) років.

Отримані здобувачем наукові положення та висновки підтверджені шляхом математичної обробки та статистичного аналізу.

Дисертаційна робота має **суттєву наукову новизну**. Дисертантом вперше здійснено аналіз спортивних танців з професіографічних позицій та побудовано професіограму цього виду спорту; розроблено систему контролю морфофункціонального стану спортсменів у спортивних танцях на етапі початкової підготовки, яка базується на аналізі антропометричних показників, індексів фізичного розвитку, результатів психофізіологічних тестів та функціональних проб оцінки балансних можливостей; апробовано батарею індексів фізичного розвитку, тестів та функціональних проб як скринінг-тестів оцінки стану спортсменів зі спортивних танців; доведено

інформативність отриманих показників та адекватність застосування їх як критеріїв контролю підготовленості у спортивних танцях.

В дисертації підтверджено дані щодо суттєвої різниці у прояві постуральної здатності та балансних можливостей у спортсменів зі спортивних танців із різним терміном підготовки; наявної різниці показників прояву психомоторних реакцій залежно від терміну підготовки; наявності психофізіологічних особливостей спортсменок зі спортивних танців, що відбивають їхній рівень адаптації залежно від терміну підготовки.

Автором доповнено наявні відомості щодо особливостей фізичного розвитку спортсменок зі спортивних танців, як критерію їх підготовленості; впливу регулярних фізичних навантажень на фізичний розвиток та функціональний стан спортсменок зі спортивних танців.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на підставі власних досліджень розроблено систему морфофункціонального контролю стану спортсменів у спортивних танцях на початковому етапі підготовки, розроблено відповідну програму скринінг-тестування для оцінки стану спортсменів зі спортивних танців, що дозволить підвищити ефективність підготовки, покращити контроль функціонального стану. Апробовані тести, проби й методи оцінки фізичного та функціонального стану можуть використовуватися для здійснення моніторингу, який забезпечує зворотний зв'язок, необхідний для оптимізації таких компонентів підготовки, як відбір, прогноз успішності, корекція змісту тренувальних програм на початковому та наступних етапах підготовки.

Результати, отримані в дисертації, впроваджені та використовуються у практичній діяльності танцювального спортивного клубу «Ідеал» м. Харкова, роботи громадської організації «Харківський центр спортивної хореографії», м. Харків; факультету танців «Наньхай» Економічного інституту Хайкоу, м. Хайкоу (Китайська народна республіка), що стверджено відповідними актами впровадження.

Основні результати дослідження впроваджено в навчальний процес кафедри танцювальних видів спорту та хореографії, кафедри біологічних дисциплін та кафедри спортивної медицини та гігієни ХДАФК, про що свідчать відповідні акти впровадження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи викладені у 10 наукових публікаціях (з урахуванням кuartилів видань), з них 4 публікації у фахових виданнях України, з яких 2 у виданні України, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science Core Collection (Q3 та зараховані за чотири), 1 публікація у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Scopus (Q4), 1 у фаховому виданні України, 4 публікації апробаційного характеру у матеріалах конференцій.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота побудована відповідно до наявних вимог. Матеріали викладено на 226 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою, з них 183 сторінки основного тексту. Дисертація складається з анотацій, переліку друкованих праць та переліку умовних скорочень, вступу, шістьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертація ілюстрована 8 таблицями та 18 рисунками. Список використаних літературних джерел містить 244 найменувань, серед яких 203 – англomовні.

У вступі дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження; відображено зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; сформульовано особистий внесок здобувача; наведено дані про апробацію результатів дослідження та публікації, обсяг і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі «КОНТРОЛЬ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СПОРТСМЕНІВ У СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ

ВИДАХ СПОРТУ В КОНТЕКСТІ СЕНСОМОТОРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНOSTІ» визначено пріоритетні наукові напрями в дослідженнях спортивних танців, охарактеризовано особливості й контроль функціональної та фізичної підготовленості спортсменів зі спортивних танців, визначено значення вдосконалення фізичної та технічної підготовленості спортсменів у спортивних танцях, як шлях підвищення рівня спортивної майстерності, оцінено значення постуральної здатності спортсменів, як основи формування та вдосконалення складнокоординаційної діяльності.

Аналіз наявних літературних джерел дозволив дати комплексний аналіз проблеми, визначити пріоритетні наукові напрямки у цій галузі. Провівши аналіз сучасних досліджень здобувач прийшов до висновку, що недостатньо висвітлені у працях дослідження сенсорно-моторних функцій, постуральної здатності, психофізіологічних функцій, як маркерів майстерності спортсменів спортивних танців. Дослідження балансних можливостей спортсменів, застосування різних тестів та функціональних проб у спортсменів спортивних танців висвітлені фрагментарно, особливо на етапі початкової підготовки. Це стверджує актуальність обраного напрямку роботи, створює об'єктивну потребу у формуванні цілісної системи контролю функціонального стану у спортивних танцях.

У другому розділі «МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ» у відповідності до поставлених завдань роботи розкрито методи дослідження та обґрунтовано доцільності їх використання. Описано організацію дослідження і контингент, що прийняв участь у педагогічному експерименті. Робота виконана в чотири етапи протягом 2022-2025 років. Всього у дослідженні взяло участь 28 спортсменок зі спортивних танців, розподілених на дві групи по 14 осіб. Перша група, середній вік ($9,32 \pm 0,31$) років, стаж тренувань ($1,46 \pm 0,28$) років; друга група, середній вік ($13,07 \pm 0,27$) років, стаж тренувань ($5,68 \pm 0,41$) років; відмінності за віком та терміном тренувань вірогідні ($p < 0,05$).

Відповідно до міжнародних біоетичних вимог учасники або батьки неповнолітніх учасників надали інформовану згоду на участь у дослідженнях.

У третьому розділі «ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФЕСІОГРАФІЧНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТИВНИХ ТАНЦЯХ ТА АНАЛІЗУ ЧИННИХ ПРОГРАМ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ДЮСШ ТА КЛУБІВ» автором встановлено відсутність у спортивних танцях системи контролю ефективності підготовки, критеріїв оцінки, спеціально розрахованих на спортсменів із застосуванням специфічних підходів. Відсутні тести, за допомогою яких можна оцінювати підготовленість спортсменів, фактично немає системи відбору на початковому етапі підготовки. Зроблено висновок, що ліквідація вказаних недоліків є актуальним науково-практичним завданням спортивної науки.

За допомогою професіографічного аналізу спортивні танці оцінені як важка та дуже напружена діяльність. Встановлено основні чинники, що негативно впливають на функціональний стан спортсменів, запропоновано комплекс тестів та функціональних проб, за допомогою яких можна здійснювати відбір та прогноз успішності в спортивних танцях.

У четвертому розділі «ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ, ЯКІ ВІДБИВАЮТЬ РІВЕНЬ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СПОРТСМЕНOK ЗІ СПОРТИВНИХ ТАНЦІВ» здобувачем встановлено наявність відмінностей фізичного розвитку спортсменок зі спортивних танців із різним стажем тренувань. Підвищення рівня фізичного розвитку та зростання питомої ваги осіб із гармонійним розвитком оцінено як результат регулярних занять спортивними танцями. Так само оцінено позитивні зміни постави, що є предиктором успіху у цьому виді спорту. Динаміка основних індексів фізичного розвитку є підставою для корекції системи підготовки спортсменів.

З'ясовані, що більш досвідчені спортсменки мали кращий рівень здатності до підтримки рівноваги, як у статичних, так і у динамічних умовах, що також є результатом занять. Рекомендовано використання ускладненої пози Ромберга, проби Бірюка та тесту ХЗО як скринінг-тестів оцінки стану спортсменок.

Психофізіологічне тестування довело кращий функціональний рівень підготовленості «Юніорів» порівняно з «Ювеналами», про що свідчить більшість результатів.

Застосовані тести та функціональні проби рекомендовані як компонент контролю стану спортсменок зі спортивних танців, що обумовлено їх простотою, наочністю і інформативністю. Апробовані тести та проби є зручним та об'єктивним інструментом системи контролю в спортивних танцях, розробка якої є загальною метою дослідження.

У п'ятому розділі «АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ» здобувачем узагальнено, систематизовано, обґрунтовано та проведено порівняння отриманих результатів із наявними дослідженнями.

В процесі наукового дослідження автором отримано три групи даних, що підтверджують і доповнюють наявні розробки, а також абсолютно нові результати за темою дослідження.

Висновки дисертаційної роботи Го Сяохун подані на належному методологічному рівні. Висновки структурно відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та відображають основні результати дослідження.

За структурою та змістом дисертаційне дослідження має послідовність та логічність. Дисертаційну роботу завершують список використаних джерел та додатки.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи.

Згідно вимог щодо підготовки дисертаційних робіт в анотації має бути представлена ідентифікувальна інформація про заклад чи установу,

на базі якого проводилась підготовка дисертанта та відомості про установу, у якій проводиться захист і дислокується вчена рада. Пропоную доповнити відповідний розділ дисертації такою інформацією.

Також слід зазначити, що термінологія, яка була використана у представленому дисертаційному дослідженні носить дискусійний характер: так у тексті роботи для опису виду спортивної діяльності (виду спорту) використовуються різні терміни та позначення - «спортивні танці», «спортивні бальні танці», «бальні танці», «сучасні танці», «танцювальний спорт», «SD», що ускладнює сприйняття представленої інформації та не повною мірою відповідає Класифікації видів спорту, визнаних в Україні.

Крім цього, у практиці хореографічного мистецтва, техніко-естетичних та танцювальних видів спорту терміни «танцівник», «танцівниця», «танцівники» є більш поширеними та загальноживаними ніж ті, що використовуються у тексті роботи – «танцюрист», «танцюристка», «танцюристи».

Ви пропонуєте для оцінки фізичного розвитку спортсменок зі спортивних танців застосовувати метод індексів. Чому цей метод і в чому полягають його переваги?

У роботі зустрічаються стилістичні та орфографічні неточності, які жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від роботи, а також на теоретичну та практичну значущість отриманих результатів дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Го Сяохун на тему «Формування системи контролю морфофункціонального стану спортсменів зі спортивних танців на початковому етапі підготовки» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України №759 від 31.05.2019 р.), а її автор Го Сяохун заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузу знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного
виховання та спорту,
доцент кафедри танцювальних видів спорту
та хореографії
Харківської державної
академії фізичної культури,

Сергій ГУМЕНЮК

Підпис ГУМЕНЮКА Сергія засвідчую

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури

Олег ОЛЬХОВИЙ